

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ปัญหาการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยของอาหารของประชาชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารว่าประชาชนมีมากน้อยอย่างไร และเพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับ พิษภัยในอาหารของประชาชน

วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาแบบสำรวจ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ประกอบด้วย 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป และการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประกอบในการเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยที่มารับการรักษาพยาบาลจากศูนย์โรคอุจจาระร่วง โรงพยาบาลบำราศนคราตุร ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป จำนวน 150 คน และศึกษาจากผู้ที่มารับผู้ป่วย แต่ไม่ได้มารับการรักษาพยาบาล ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไปเช่นกัน โดยให้ผู้ป่วยเป็นผู้แนะนำ จำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้นเป็น 300 คน ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ด้วยตัวเองทั้งหมด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSS) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเทียบร้อยละ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) โดยทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสถิติสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระดับนามมาตราของกูดแมน และครุซกัล (Goodman and Kruskal's coefficient of ordinal association) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการศึกษา

สมมติฐานที่ 1 ผู้มีอายุมากกว่า น่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร สูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่า จะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า โดยมีเงื่อนไขของความสัมพันธ์ในเรื่องสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน

สมมติฐานที่ 2 ผู้ที่สมรสแล้ว น่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร สูงกว่าผู้ที่เป็นโสด

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่สมรสแล้ว จะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่เป็นโสด

สมมติฐานที่ 3 ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า น่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัย ในอาหารสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำกว่า

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า จะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำกว่า โดยไม่มีเงื่อนไขของความสัมพันธ์ใด ๆ

สมมติฐานที่ 4 ผู้ที่ประกอบอาชีพที่ไม่ใช้แรงงาน น่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับ พิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพที่ใช้แรงงาน

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพ ที่ไม่ใช้แรงงาน จะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพที่ใช้แรงงาน

สมมติฐานที่ 5 ผู้ที่มีรายได้สูงกว่า น่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร สูงกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่มีรายได้สูงกว่า จะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า

การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของประชาชน โดยศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ ปัจจัยทางด้าน อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ และ รายได้ โดยมีการควบคุมตัวแปร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษา พบประเด็นที่ น่าสนใจดังนี้

1. ผู้ที่มีอายุมากกว่า น่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

จากแบบสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกพบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่ามีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างอายุและความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารนั้น มีเงื่อนไขของความสัมพันธ์ในเรื่องสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน

ในเงื่อนไขของสัมพันธ์ในเรื่องสถานภาพสมรสนั้น กล่าวคือ ผู้ที่สมรสแล้วและเป็นผู้ที่มีอายุมากจะห่วงสุขภาพของตนเองจึงทำให้มีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย เพราะคิดว่าหากตนเองเจ็บไข้ไม่สบายหรือเป็นอะไรไปจะไม่มีใครคอยปกป้องดูแล คู่สมรสและบุตร และขณะเดียวกันก็มีความห่วงใยในสุขภาพของคู่สมรสและบุตร จึงคัดสรรแต่สิ่งที่ดีมาให้กับครอบครัว ส่วนในบุคคลที่สมรสแล้วและมีอายุน้อยนั้นมักให้ความสนใจในหน้าที่การทำงานและการสร้างฐานะมากกว่าในเรื่องสุขภาพ หรืออาหารการกิน และรู้สึกว่าคุณเองยังแข็งแรงอยู่จึงไม่ค่อยตระหนักถึงพิษภัยในอาหาร

ส่วนในเงื่อนไขความสัมพันธ์ในเรื่องระดับของการศึกษานั้น ผู้ที่มีอายุมากและมีระดับการศึกษาต่ำจะมีความตระหนักมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยแต่มีระดับการศึกษาต่ำ เนื่องจากว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำนั้นเป็นกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพิษภัยของอาหาร แต่เมื่อมีอายุมากขึ้น ก็ยังมีประสบการณ์ไม่ว่าจะเป็นทางตรงคือ เกิดขึ้นกับตนเอง หรือทางอ้อมคือ ได้รับข่าวสารหรือรับทราบถึงพิษภัยจากบุคคลอื่น ๆ จึงทำให้ผู้ที่มีอายุมากและมีระดับการศึกษาต่ำจะมีความตระหนักมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยแต่มีระดับการศึกษาต่ำ

สำหรับในเงื่อนไขความสัมพันธ์ในเรื่องรายได้นั้น ผู้ที่มีอายุมากและมีรายได้สูงจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยแต่มีรายได้สูง อาจเนื่องจากว่าผู้ที่มีรายได้สูงแต่มีอายุน้อยนั้น มักจะนำรายได้ไปใช้จ่ายในเรื่องฟุ่มเฟือย ดื่มสุรา เที่ยวเตร่ ในการเลือกรับประทานอาหารก็เลือกแต่ความอร่อยไม่ค่อยตระหนักถึงอันตราย พิษภัยในอาหาร ไม่ค่อยห่วงใยในเรื่องสุขภาพ ส่วนผู้ที่มีรายได้สูงและมีอายุมาก ๆ นั้น มักคำนึงคุณภาพอาหารมากกว่าความอร่อย ห่วงใยสุขภาพมากขึ้น กลัวความเจ็บไข้ได้ป่วย จึงทำให้ผู้ที่มีอายุมากและมีรายได้สูงมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยแต่มีรายได้สูง และในเงื่อนไขการรับข่าวสารทางสื่อมวลชน ผู้ที่มีอายุมากและได้รับข่าวสารทางสื่อมวลชนมาก จะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย แต่ได้รับข่าวสารทางสื่อมวลชนมาก

เพราะผู้ที่อายุมากนั้น เมื่อได้รับข่าวสารทางสื่อมวลชนได้รับความรู้ถึงพิษภัยในอาหาร มีโอกาสที่จะหลีกเลี่ยงและเข้าใจถึงพิษภัยนั้นได้มากกว่า จึงทำให้มีความสนใจมีความตระหนักมากกว่าผู้ที่อายุน้อย ดังนั้น ผู้ที่มีอายุมากและได้รับข่าวสารทางสื่อมวลชนมากจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารมากกว่าผู้ที่อายุน้อย แต่ได้รับข่าวสารทางสื่อมวลชนมาก

2. ผู้ที่สมรสแล้ว น่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่โสด

จากผลการศึกษาพบว่า สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารนั่นคือ สถานภาพสมรสอย่างเดียวไม่ได้มีผลโดยตรงต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร แม้ว่าสถานภาพสมรสในทางสังคมศาสตร์จะเป็นตัวที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน แต่นั่นอาจเป็นเพราะปัจจัยอื่นเป็นตัวที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่าง แต่ตัวสถานภาพสมรสเป็นเพียงปัจจัยร่วมเท่านั้น เช่น ผู้ที่มีอายุมากขึ้นจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารมากขึ้น โดยมีเงื่อนไขความสัมพันธ์ในเรื่องสถานภาพสมรสซึ่งผู้ที่สมรสแล้วนั้น เมื่อมีอายุมากขึ้นจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารมากกว่าผู้ที่สมรสแล้วที่มีอายุน้อยเป็นต้น หรืออาจเนื่องมาจากว่าเมื่อบุคคลเปลี่ยนสถานะภาพจากโสดมาเป็นสมรสนั้นไม่ได้ทำให้ ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของบุคคลนั้น เปลี่ยนแปลงไม่ได้หันมาสนใจในเรื่องอาหารมากขึ้น ซึ่งอาจจะสนใจในเรื่องการสร้างฐานะ การหาอาชีพดี ๆ ตำแหน่งดี ๆ มากกว่า จึงทำให้ความตระหนักในเรื่องนี้ไม่เปลี่ยนแปลงไป

3. ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า น่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารนั้น ไม่มีเงื่อนไขของความสัมพันธ์ใด ๆ นั้น ก็หมายความว่าไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีเพศ สถานภาพสมรส รายได้ และได้รับข่าวสารทางสื่อมวลชนเป็นอย่างไร หากบุคคลนั้นมีการศึกษาสูงก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูง เพราะด้วยสาเหตุหลายประการ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีโอกาสได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับพิษภัยในอาหารในช่วงที่ได้รู้การศึกษา อาจมีหลักสูตรวิชา หรือมีการจัดอบรม นิทรรศการ และอื่น ๆ ผู้มีการศึกษาสูงมักจะไม่คิดว่าเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารที่เกิดขึ้นเป็นผลจากบุญกรรม มักจะหาสาเหตุ เช่น หากรับประทานอาหารแล้วท้องเสียก็จะหาสาเหตุว่าเป็นเพราะอะไร อาหารที่ร้านนี้กินแล้วท้องเสียวันหลังก็ไม่ทาน แต่หากอาการท้องเสียเกิดกับผู้ที่มีการศึกษาต่ำก็จะคิดว่า วันนี้โชคไม่ดี ดวงไม่ดี

ทานอาหารเลยท้องเสีย แต่ก็ยังคงทานร้านเดิมอีก และเมื่อมีการศึกษาสูงก็มักจะสนใจในเรื่องต่าง ๆ กว้างขวางมากขึ้นรวมไปถึงเรื่องพิษภัยในอาหารด้วย เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคนในทุก ๆ ด้าน ความคิด ความสนใจ ความตระหนัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จีราพร จักรไพวงศ์ (2530, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาในการบริโภคอาหารที่มีวัตถุเจือปนและเครื่องปรุงรสของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จะมีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาในการบริโภคอาหารที่มีวัตถุเจือปนและเครื่องปรุงรสมากกว่ากลุ่มย่อยอื่นในเรื่องเดียวกัน อัครวรรณี อินสว่าง (2532, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความรู้และความตระหนักของพนักงานขับเรือหางยาวที่มีต่อมลพิษทางเสียงของเรือหางยาว พบว่าระดับการศึกษามีผลต่อความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางเสียง ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา เลิศทวิสินธุ์ (2527, บทคัดย่อ) ศึกษาในเรื่องความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติของตำรวจจราจร เพื่อป้องกันอันตรายจากมลพิษทางอากาศ และเสียงในกรุงเทพมหานคร พบว่าตำรวจที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความตระหนักมากกว่าการศึกษาอื่น ๆ ที่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

ดังนั้น จึงควรเร่งสนับสนุนให้ประชาชนมีการศึกษาที่สูงขึ้น เพื่อจะได้ส่งผลในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งความตระหนักในเรื่องอาหาร ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพอนามัยโดยตรง เมื่อคนในชาติมีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ นั่นก็หมายความว่าประเทศมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลโดยรวมให้กับประเทศชาติต่อไป

4. ผู้ที่ประกอบอาชีพที่ไม่ใช้แรงงาน น่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพที่ใช้แรงงาน

จากผลการศึกษาพบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่าผู้ที่ประกอบอาชีพที่ไม่ใช้แรงงาน จะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพที่ใช้แรงงาน นั่นคือ อาชีพไม่มีผลโดยตรงต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของประชาชน แต่ที่พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารนั้น เป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยอื่น เช่น อายุของบุคคล เป็นต้น เพราะถึงแม้ว่าบุคคลจะประกอบอาชีพนักธุรกิจ ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่ใช้แรงงาน แต่ผู้นั้นอาจไม่ได้สนใจในเรื่องอาหารเลย มัวสนใจแต่ในเรื่องกิจการงาน ก็จะทำให้มีความตระหนักน้อย จึงทำให้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพที่ไม่ใช้แรงงานจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพใช้แรงงาน

5. ผู้ที่มีรายได้สูงกว่า น่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร สูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า

จากผลการศึกษาพบว่า ไม่สามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่มีรายได้สูงกว่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า นั่นคือรายได้ไม่มีผลโดยตรงต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารของประชาชน แต่ที่พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารนั้น เป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยอื่น เช่น ระดับการศึกษาของบุคคลเป็นต้น เพราะผู้ที่มีรายได้สูง แต่ไม่สนใจในคุณภาพอาหาร สนใจแต่ความโก้หรู รับประทานอาหารโดยไม่สนใจถึงพิษภัย หรืออาจจะเป็นว่าเมื่อมีรายได้สูงก็จะมีคนจัดหาในเรื่องอาหารเลยทำให้ละเลยไม่ตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร จึงทำให้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่มีรายได้สูงกว่าจะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า

ปัญหาการวิจัย

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยพบปัญหาในการวิจัยคือ ในช่วงแรกของการเก็บข้อมูล เมื่อผู้ศึกษาของสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาแก้ไขโดยพยายามอธิบายถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยเพิ่มเติม จากที่กล่าวแนะนำตัวในตอนต้นที่ขอสัมภาษณ์ และในวันต่อมาผู้ศึกษาใส่ชุดฟอร์ม (เสื้อซาฟารีสีขาว) มาทำการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความเต็มใจในการให้สัมภาษณ์มากขึ้น และอีกปัญหาหนึ่งคือ ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้บัตรสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยบางคนไม่ยอมให้ข้อมูล ผู้ศึกษาก็พยายามพูดคุยจึงทราบภายหลังว่า ผู้ให้ข้อมูลกลัวว่าจะไปมีผลกับการใช้บัตรสงเคราะห์ผู้มีรายได้ ผู้ศึกษาจึงแก้ไขโดยอธิบายว่าการศึกษาคั้งนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาลหรือการคิดค่ารักษาพยาบาลแต่อย่างใด ก็ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สบายใจและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารมาก แต่ในกลุ่มผู้ที่มีความตระหนักน้อยและขาดความตระหนักในเรื่องเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารนั้น ก็มีจำนวนไม่น้อย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 35.7 และเมื่อพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ พบว่าในบางเรื่อง เช่น เรื่องดินประสิว น้ำประสาบทอง ก็มีส่วน้อยเท่านั้นที่มีความตระหนัก ซึ่งจาก

ปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำการศึกษามานี้พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด ที่สามารถจะเร่งสนับสนุนส่งเสริมได้ ส่วนสิ่งที่ไม่อาจจะเลยไปได้ก็คือ การให้ข่าวสารความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร มีส่วนทำให้ประชาชนมีความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหารมากขึ้นด้วย ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะจากผลการศึกษาดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. เพิ่มการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ในเรื่องเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร ไม่ว่าจะเป็นทางสื่อใด และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการเร่งดำเนินการอย่างจริงจังกับบุคคลที่ปลอมปนวัตถุมีพิษ หรือการใช้สารที่ไม่ได้มาตรฐาน ใช้เกินขนาดผสมลงในอาหาร
3. ผู้บริโภคควรจะให้ความร่วมมือในการกวดขันและจับกุม เมื่อพบเห็น สงสัย หรือทราบว่ามีการใช้วัตถุมีพิษปลอมปน หรือใช้สารที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือใช้เกินขนาดผสมลงในอาหาร
4. ผู้ผลิตหรือประกอบปรุงอาหาร ก็ควรมีความรับผิดชอบ ลดความเอาัดเอาเปรียบ หรือหวังแต่ผลกำไรโดยไม่คำนึงถึงสุขภาพของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความสนใจในเรื่องสุขภาพ ความสนใจในเรื่องอาหาร เป็นต้น ว่าตัวใดบ้างที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร
2. ทำการศึกษาว่า ความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยในอาหาร มีผลต่อสุขภาพโดยรวมมากน้อยเพียงใด
3. ศึกษาต่อไปว่า ความตระหนักมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการบริโภคอาหารหรือไม่อย่างไร
4. เพิ่มวิธีการศึกษา อาจใช้วิธีอื่น ๆ เข้ามาประกอบ การศึกษา เช่น การสังเกต เป็นต้น
5. อาจเลือกกลุ่มประชากรอื่น ๆ เช่น กลุ่มนักศึกษา กลุ่มนักเรียน เป็นต้น